בד א מיי׳ פכ"ג מהל׳ שבת טוש"ע או"ח סימן שיד סעיף

יו. בה ב מיי׳ שם טוש״ע שם

בה ב תיי שם טומ"ע שם מעיף ו:

בו ג מיי שם הלכה יא

נוש"ע שם מעיף יא:

בו ד שם מעיף ח:

בח ה ו ז מיי שם הלי

ב עור שו"ע שם

סעיף ו: במ ח ט מייי שם הל"א טוש"ע שם סעיף א: ל י מיי שם הל"א ופ" הלכה עו סמג שם:

לעזי רש"י

פויינדור"א [פוינדר"א]. לנקב.

רבינו חננאל

מתני׳ שובר אדם את החבית לאכול ממנה יייבית לאכול ממנה גרוגרות כו'. א"ר הושעיא לא ש[נו] שובר את החבית לאכול ממנה גרוגרות אלא לאכול ממנה גרוגרות אלא דרוסות, אבל מפורדות אינו שובר החבית, אלא מוציא . גרוגרות ואוכל ואינו שובר. גרוגרות ואוכל ואינו שובר.
ואוקימנא למתניתין כר'
נחמיה מדקתני גרוגרות
ולא קתני פירות. והא
דתניא רשב"ג אומר מביא אדם חבית של יין ומתיז אדם חבית של יין ומתיז ראשה בסייף ומניחה לפני האורחים בשבת ואינו חושש, לרבון. וכן הא דתני חותלות של תמרים ושל גרוגרות (ו)מתיר ומפקיע וחותך, לרבנן. והא דתני מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך, ר' נחמיה דאמר אפילו תרווד ואפילו טלית איז ניטליז אלא לצורד תשמישז. בעי מיניה מרב ששת מהו למיברז מרב ששת מהו למיברז חביתא בבורטיא. פיי לנקוב חבית ברומח, ויש שאומר במקדח. ומסקנא . לפיתחא קא מיכוין ואסיר פיסי אין נוקבין מגופה של פיס׳ אין נוקבין מגופה של החבית, פי׳ מגופה כסוי החבית, דברי ר׳ יהודה, וחכמים מתירין והלכה החבית, דברי ר' יהודה, וחכמים מתירין והלכה כחכמים. והני מילי שיהא הנקב בגג הכסוי אבל לנקב הנקב בגג הכסוי אבל לנקב נקב מצד הכסוי אסור, כדתנן לא יקבנה מצדה שהוא דברי הכל, וכרב הונא ההילכתא כוותיה דהוא לגביה דרב חסדא רבו וליתא לדרב חסדא. ת״ר אין נוקבין נקביוו שבשבונ ואם בא להוסיף מוסיף. ואקשינן עלה למה אסור לנקוב נקב חדש שנמצא מתקז פתח. גם בהוסיפו לא היה מרחיבו, והנה מתקן פתח, ולמה מותר. ופריק רבא מן התורה כל פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא אינו חשוב פתח, ואלו הנקבים כולן אין מכניסין בהן אלא להוציא הן עשויין בלבד ומותרין. ורבנן גזרו על כל נקב מפני שלא יפתחו נקב בבית התרנגולין, והוא הנקרא לול של תרנגולים כדכתיב ובלולים יעלו, וזה לול של חרוגולים עשוי להכוים של זון נגולים עשוי להכניט רוח ולהוציא החמות והוא כמין פתח ואסור, ומפני שהוא פתח גמור אסור מן . התורה, גזרו על כל נקב. אבל ההרחבה שאין אדם מרחיב בלול של תרנגולים

שובר אדם את החבית לאכול הימנה גרוגרות. בגמרא מוקי לה בדרוסות לרבי נחמיה אבל לרבנן דרבי נחמיה שרי אפילו מפורדות ותימה לרבי מהא דתנן בפרק בכל מערבין (עירובין שעמדו על הר סיני נתחדשו ולטהרו ונתרפאו מכל מום ואף עורים – דף לד: ושם) גבי עירוב נתנו במגדל ונועל בפניו ואבד המפתח הרי זה עירוב ופריך בגמרא אמאי הוא

במקום אחד ועירובו במקום אחר הוא ומשני רב ושמואל דאמרי תרווייהו הכא במגדל של (ס) בנין עסקינן ור"מ היא כו' ואמאי מבעי ליה לאוקמא הכי ומעיקרא נמי מאי קאמר והלא יכול לשבר ולפתוח את המגדל וליטול את העירוב כי היכי דהכא שרי לשבר החבית וליטול הגרוגרות ואם באת לחלק בין נטילת העירוב לנטילת הגרוגרות א"כ קשה היכי מוקי לה התם כר' מאיר ונראה דהתם אסור לשבר את המגדל והכא דשרי לשבר את החבית משום דמיירי במוסתקי כדמוקי לה בביצה פרק המביא כדי יין (דף לג: ושם) ומפ׳ רש״י התם דהיינו חבית שבורה ומדבקין שבריה בשרף של עך שעושה ממנו זפת וקורין ריישנ"ל ומש"ה דוקל חבית שרי דמחמת גריעותו לא חיים עליה וליכא למיחש שמא יתכוין לעשות כלי וכן כולה שמעתא דהכא במוסתקי ואע"ג דהתם בבילה לא מוקמינן הכי אלא לר"א דפריך ולית ליה לר"א הא דתנן שובר אדם את החבית כו׳ ועלה משני מתני׳ במוסחקי מ״מ אפילו לרבנן מיבעי לאוקמי הכי דרבנן לא פליגי אדר"א דקאמר לא יקטמנו פי׳ לא יקטום את ההדם להריח בו אלא משום דאיהו סבירא ליה דבקטימת קיסם חייב חטאת כשקוטמו לחלות בו שיניוא וח"כ חי לא מוקמינן לה במוסתקי עלייהו איכא למיפרך ולית להו הא דתנן כו׳ הלכך מיבעי לן למימר דאליבא דכולהו מיירי מתניתין במוסתקי והשתח אתיא שמעתא שפיר. מ"ר. ובגמ׳ ירושלמי בפרק בכל מערבין מלאתי הדא דתימא במגדל של אבן אבל במגדל של עץ נעשה כשובר החבית לאכול ממנה גרוגרותב:

מתיך ומפקיע וחותך. אומר רני

מההיא דעירובין (דף לד:) יש ללמוד דהח דחמרינן (בינה דף לה:) חותמות שבכלים מתיר ומפקיע וחותך היינו כגון דקטיר במיתנא אבל פותחת של ען ושל מתכת אסור לשבר ולהפקיע מדקשיא ליה התם אמאי הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר דפשיטא ליה שאינו יכול להפקיע הפותחת וליטול העירוב אע"פ שסתם מגדל שבכל הש"ס הוא כלי כמו הלד לבי לבית ולפור למגדל וכי ההיא דבריש כל הכלים (לעיל קכב:) ובמסקנא נמי לא בעי לאוקומי אלא בקטיר במיתנא דהיינו דוקא חותמות שבכלים אבל דבר שהוא חזק כעין פותחת

לא הוה שרי ת"ק. ג מ"רש: הא רבנן והא ר' נחמיה. תימה לי אמאי לא מוקי תרוייהו כר' נחמיה והא דקתני מתיר מפקיע וחותך ביו"ט והא דקתני מתיר אבל לא מפקיע וחותך בשבת דאיכא תנא דס"ל הכי אליבא דר' נחמיה בבילה בפ' המביא כדי יין (לב:) י"ל דניחא ליה למימר חדא כרבנן מדנימא תרוייהו כר' נחמיה: כשבה נחש על חוה. כשנתן לה עלה לחכול מן העץ בח עליה דכתיב (בראשית ג) הנחש השיאני לשון נשואין: גרים מאי. שלא היו על הר סיני מהיכן פסקה זוהמא: מולייהו הוו. בסיני. וכל

ופסחים שהיו בישראל כדתניא בספרי:

ופליגת. הא דאמרן דלא פסקה זוהמא עד סיני: בותנד' שוכר שבא נחש על חוה המיל בה זוהמא ישראל סשבא נחש על שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן עובדי כוכבי' אדם חבית. מליאה גרוגרות בסכין שלא עמרו על הר סיני לא פסקה זוהמתן או בסייף לאכול ממנה גרוגרות דאין א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי גרים במקלקל שום איסור בשבת: **ובלבד** מאי א"ל אע"ג דאינהו לא הוו מזלייהו הוו שלא יחכוין לעשוח כלי. לנוקבה יפה דכתיב יאת אשר ישנו פה עמנו עומד היום בפתח נאה: אין נוקבין מגופה. לפני ה' אלהינו ואת אשר איננו פה וגו' הדבוקה (D) בפה החבית לעשות נקב ופליגא דר' אבא בר כהנא דא"ר אבא בר אלא נוטל את כולה אבל כי נקיב לה מתקן פתחא: וחכמים מתירין. כהנא עד שלשה דורות לא פסקה זוהמא דאין דרך פתח לחבית בכך: ולא מאבותינו אברהם הוליד את ישמעאל יצחק יקבנה מלידה. בגמרא מפרש לה: הוליד את עשו יעקב הוליד י"ב שבטים שלא שהוא ממרח. ויש כאן משום ממחק: היה בהן שום דופי: מתני' מאשובר אדם בערב. מדינה יו: מחטחת. שמא את החבית לאכול הימנה גרוגרות ובלבד מירח השעוה לדובקה בדופני הכלי שלא יתכוין לעשות כלי ואין נוקבין מגופה סביב הנקב: גבו׳ נא שנו. דשובר של חבית דברי ר' יהודה יוחכמים במתירין החבית ומטלטל הסייף לכך: אלא בדרוסות. שהגרוגרות דרוסות בעיגול ולא יקבנה מצדה ואם יהיתה נקובה לא וחותכין ממנו בקורדום או בסייף יתן עליה שעוה מפני שהוא ממרח אמר ר' ואיידי דמטלטל סייף לחחוך גרוגרות יהודה סמעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי תבר ביה נמי לחבית: אבל מפורדות. בערב ואמר חוששני לו מחמאת: גבו א"ר שא"ל לחתכן לא יטלטל סייף לשבור אושעיא ל"ש אלא דרוםות אבל מפורדות לא החבית (ד) דמתני׳ ר׳ נחמיה דאמר אין כלי ומפורדות לא מיתיבי ר' שמעון בן גמליאל ניטל אלא לתשמיש המיוחד לו כדמוקי אומר מביא אדם את החבית של יין ומתיז לקמן: ואינו חושש. ואע"ג דיין לאו למחתכיה קחי: רבנן היא. דפליגי ראשה בסייף ומניחה לפני האורחים בשבת ואינו חושש ההיא רבנן 🐠 מתני' רבי נחמיה אדר' נחמיה ואמרי כל הכלים ניטלים לצורך ושלא לצורך: חותנות. כלי של היא ומאי דוחקיה דרבי אושעיא לאוקמי כפות תמרים ועושין הי כמין סלים מתניתין כרבי נחמיה ובדרוסות לוקמה ונותנים לתוכן תמרים רעים להתבשל: במפורדות ורבנן אמר רבא מתני' קשיתיה מתיר. אם הכסוי קשור בחבל: אבל מאי איריא דתני גרוגרות ליתני פירות אלא לה מפקיע. סותר שרשרות החבל ש"מ בדרוסות תניא חדא יחותלות של בכלי: ולא חוסך. דאין כלי ניטל אלא לצורך תשמישו וסכין אינו עשוי גרוגרות ושל תמרים מתיר ומפקיע וחותך לכך: למיברו. לתחוב פויינדור"ח ותניא אידך מתיר אבל לא מפקיע ולא בלע"ז: בבורטיא. ברומח לתוחבו חותך לא קשיא הא רבנן הא ר' נחמיה בדופניה לנקוב: לעין יפה. להרחיב דתניא ר' נחמיה אומר אפי' תרווד ואפילו סדתניא ר' מולא היין בנקב גדול מדלא נקיב מלית ואפילו סכין אין נימלין אלא לצורך ליה כדרך הנוקבין נקב עגול ויפה: תשמישן וא בעו מיניה מרב ששת •מהו התם ודחי לעין יפה קמירוין. שמרחיב למיברז חביתא בבורטיא בשבתא לפיתחא פיה למטה ממגופתה כדהתני מתיז קמיכוין ואסיר או דילמא לעין יפה קמיכוין את ראשה. שפת פיה: לפתוחי מיפתח. ושרי א"ל "לפיתחא קא מכוין ואסיר מיתיבי יטול מגופתה: למעלה. בראש המגופה התם הוא דשרו רבנן דלאו אורחא רשב"ג אומר ימביא אדם חבית של יין למיעבד פתחא התם אלא נוטל כל ומתיז ראשה בסייף התם ודאי לעין יפה המגופה: אבל מלדה. זמנין דעבדי קמיכוין הכא אם איתא דלעין יפה קמיכוין לה משום פתחא ואינו רוצה לפותחה לפתוחי מיפתח: אין נוקבין מגופה וכו': למעלה שלא יפול עפר או פסולת אמר רב הונא מחלוקת למעלה יאבל מן ביין: היינו דקתני ולא יקבנה מלדה. הצד דברי הכל אסור והיינו דקתני לא יקבנה ואמגופה קאי ודברי הכל: מחלוקה מן הלד. התם הוא דקאסר רבי מצדה ורב חסרא אמר מחלוקת מן הצד אבל על גבה דברי הכל מותר והא דקתני יהודה משום דאיכא דעבדי ליה פתחא: אין נוקבין נקב חדש. בכלי: לא יקבנה מצדה התם בגופה דחבית תנו נקב ישן. שנסתם דכי חוזר ופותח רבנן האין נוקבין נקב חדש בשבת ואם בא לאו כעושה פתח הוא שהרי עשוי להוסיף מוסיף ויש אומרים "אין מוסיפין ועומד וסתימתו לאו כלום: אוסופי ושוין שנוקבין 🕫 נקב ישן לכתחילה ותנא נמי קמחקן פחחת. שמרחיבו ויש קמא מאי שנא מנקב חדש דלא דקא מתקן כאן משום גמר מלאכה: הבלא. פיתחא אוסופי נמי קא מתקן פיתחא אמר סרחון שלא ימותו התרנגולין: ואם רבה ידבר תורה כל פתח שאינו עשוי גזרינן בא להוסיף מוסיף. ולא דילמא אתי לאוסופי בלול של להכנים ולהוציא אינו פתח ורבנן הוא דגזור משום לול של תרנגולין ידעביד מרנגולין דלא מוסיף איניש עליה: משום

 ל) ע"ו כב: יבמות קג:,
 בילה לג:, ג) ס"א ר' יוסי מתיר, ד) [לעיל קכא.],
 ס) עירובין לה. בילה לב. ומוספתא פט"ון, ו) ולעיל קב:ן, ז) ולעיל קכא. פירש"י קכון, א [עם לקנוו: כיל שם מקום], ה [ועשויים. רש"ל], ע) [וע"ע מוס׳ עירובין לה: ד"ה בעי סכינא],

תורה אור השלם ז בִּי אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה עִמְנוּ עמֵד הַיּוֹם לִפְנֵי יְיָ אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו היום:

דררים כיו יד

הגהות הב"ח

(d) גמ' ההיא רכנן היא מתניתין: (כ) שם בנקב ישן: (ג) רש"י ד"ה אין נוקבין וכו' הדנוקה בפי התכית: (ד) ד"ה אכל מפורדות וכו' החבית הס"ד ואח"כ מ"ה ואינו חושש וכו' קאי הס"ד ואח"כ מ"ה וכרי קסי הס"ד וסח"כ מ"ה ההיא רבנן הוא וכו' ושלא לצורך הס"ד ואח"כ מ"ה מתני' ר' נחמיה היא דאמר אין כלי וכו' לקמן הס"ד יאס"כ מ"ה חוחלות וכו' וממייכ מייז מועטת וטרי תמרים ועשוין כמין סלים: (ה) תום' ד״ה שובר וכו' במגדל של לבנים עסקי':

גליון הש"ם

. נמרא מהו למיברו חביתא. ע"ל דף מח ע"ב חום' ד"ה וכי מה בין:

הגהות הגר"א

[א] גב' בעו מיני' מרב ששת מהו למיברז. נ"ב ר"ל במקום שנקב אסור אם ברומח מותר :טול

מוסף רש"י

ישראל שעמדו על הר סיני. ונתקנו מכל מוס כדכתיב (שה"ש ד) כולך יפה כדכתיב (שה"ם ד) כוכך יפה רעיתי ומוס חץ כך (ע"ז כב:). שובר אדם את החבית. מגופה שיש כה גרוגרות וחוכל, וכלכד שלח יתכוין ליפות השבירה להיות לה לפה שתהא עוד כלי (ביצה קנן. חוששני לו מחטאת. חושטני לומר חייב חטאת הוא הוא לומר חייב חטאת הוא (לעיל קבא.). ומתיז ראשה בסייף. לפתוח את החבית (מכות k:).

מוסף תוספות

א. אבל מודו דאיסורא שרינן והכא ,איכא איכא, והכא שרינן לכתחילה. תוס' הרא"ש. לכוחוילוז. מוסי הלחים. ב. משמע דבלא מוסתקי נמי שרי בכלי של עץ. מוס' עירונין לד: ד"ה וחמחי ועי׳ מהרש״א. ג. דבכלי נמי יש בנין וסתירה. מוס׳ עירונין לה. ד״ה בעי.

משוס לעיולי אוירא ולאפוקי הבלא ואם בא להומיף מומיף אומופי ודאי בלול של תרנגולים לא אתי לאומופי משום